

สำนักงานกิจการยุติธรรม
OFFICE OF JUSTICE AFFAIRS

บทสรุปการศึกษาวิจัย ประจำปี 2563

RESEARCH SUMMARY REPORT 2020

คำนำ

บทบาทที่สำคัญของกระทรวงยุติธรรม คือการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน การป้องกันอาชญากรรม และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการให้บริการประชาชนเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเท่าเทียม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและช่องว่างในสังคม อีกทั้งยังมีภารกิจในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักสากล รวมถึงการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย การเคารพสิทธิ ตนเองและการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวง ยุติธรรม จึงได้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสาะแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและสร้างสังคม ปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรมในสังคม ชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการผลักดันการนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยต่าง ๆ ไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ การพัฒนานโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศ

สำหรับปี พ.ศ. 2563 กระทรวงยุติธรรม ได้มีการจัดทำผลงานวิจัย จำนวน 18 เรื่อง ซึ่งเป็นผลงานวิจัยที่ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของกระทรวงยุติธรรม และแผนแม่บทการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรม ในการอำนวยความยุติธรรม สร้างสังคมแห่งความปลอดภัย สงบสุข และเป็นธรรม และเป็นผลงานวิจัยที่สามารถผลักดันไปสู่การใช้ประโยชน์ ได้จริง สำนักงานกิจการยุติธรรม โดยสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม จึงได้ดำเนินการรวบรวมผลการ ศึกษาและประเด็นข้อค้นพบที่สำคัญของงานวิจัยทุกเรื่องไว้ในหนังสือ “บทสรุปการศึกษาวิจัยประจำปี 2563 (Research Summary Report 2020)” และยังได้รวบรวม รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ อินโฟกราฟิก และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไว้ในส่วนของภาคผนวก เพื่อให้ทุกท่านสามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยเหล่านี้ ไปต่อยอด ใช้ประโยชน์ ทั้งในเชิงวิชาการ และเชิงปฏิบัติอีกด้วย

สำนักงานกิจการยุติธรรมหวังว่า “บทสรุปการศึกษาวิจัยประจำปี 2563 (Research Summary Report 2020)” เล่มนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับหน่วยงาน บุคคลที่สนใจ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ ให้สามารถอำนวยความยุติธรรม ป้องกันอาชญากรรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และให้บริการประชาชน ด้านกระบวนการยุติธรรมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

สารบัญ

คำนำ

บทนำ

“สร้างสังคมมีความสุข”

1-20

1. งานวิจัยเพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด

1.1 การพัฒนาระบบป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนโดยการตรวจสารเสพติดในเส้นผม
โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์	6
1.2 การพัฒนานวัตกรรมการตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมเพื่อเฝ้าระวังการเสพซ้ำของเด็กและเยาวชน
โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์	8
1.3 การสังเคราะห์ผลงานวิชาการและวิจัยเกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนนโยบายพืชเสพติด
โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	10
1.4 การสำรวจการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพืชกระท่อม
โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	10

2. งานวิจัยด้านการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อลดอัตราการกระทำผิดซ้ำและส่งเสริมคนดีสู่สังคม

2.1 การสร้างตัวแบบระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ
โดยกรมราชทัณฑ์	12
2.2 การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อสร้างการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษ
โดยกรมราชทัณฑ์	12
2.3 การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระยะที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพ
โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	15

3. งานวิจัยเพื่อป้องกันอาชญากรรมและปราบปรามอาชญากรรม	_____
3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ	16
3.2 การตรวจหาเขม่าป็นในโพรงจมูกด้วยเทคนิค ICP-MS โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์	18
4. งานวิจัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม	_____
4.1 การสำรวจความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ	19
“สร้างสังคมที่เป็นธรรม”	20-39
1. งานวิจัยเพื่อพัฒนาอำนวยความสะดวกและลดความเหลื่อมล้ำ	_____
1.1 การขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยกรมบังคับคดี	24
1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขายทอดตลาด และข้อเสนอในการ พัฒนาปรับปรุง โดยกรมบังคับคดี	26
2. การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	_____
2.1 การพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-custodial measures) โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม	27
2.2 การประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัด ประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม	29
3. งานวิจัยเพื่อสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและเคารพสิทธิ	_____
3.1 การวิเคราะห์เครื่องมือวัดความสำเร็จและสำรวจข้อมูลกระบวนการ ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม	31
3.2 โครงการศึกษา เปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้าง ความสมานฉันท์ของประเทศไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์ และสหภาพเมียนมาร์ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	33

3.3	โครงการติดตามผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดเป้าหมายการ พัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 โดยสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	35
3.4	โครงการพัฒนากระบวนการมาตรฐานในการสำรวจข้อมูลสถิติ อาชญากรรมภาคประชาชน โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม	37
	บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ประธานคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม	40-42
	รายชื่องานวิจัย	43
	คณะผู้จัดทำ	44

กระทรวงยุติธรรมมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน การป้องกันอาชญากรรม และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการให้บริการประชาชนเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเท่าเทียม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและช่องว่างในสังคม ยังมีภารกิจในการ พัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่มีประสิทธิภาพให้ทันไปตามหลักสากล รวมถึงการสร้างสังคมปลอดภัย และการป้องกันอาชญากรรมในสังคม ชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบัน คือ การค้า และเสพยาเสพติด อันเป็นที่มาของปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ ตลอดจนปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยีดิจิทัล และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม การเข้าไปข้องเกี่ยวกับอาชญากรรม ทำให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน ตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป และบริบทของสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานกิจการยุติธรรม โดยสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับนโยบายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยการศึกษา วิจัย ประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย และยังมีบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงยุติธรรม ให้ดำเนินการรวบรวมข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และจัดทำข้อเสนอด้านการวิจัยของกระทรวง รวมถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่แล้วเสร็จ เพื่อบูรณาการ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบงานยุติธรรม และบทบาทในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริม และผลักดันองค์ความรู้จากงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนานโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน 18 เรื่อง จำแนกได้เป็น 2 กรอบที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) และนโยบายของกระทรวงยุติธรรม ในการ “สร้างสังคมมีความสงบสุข” และ “สร้างสังคมที่เป็นธรรม” ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2566 - 2569 และการผลักดันงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานวิจัย

ด้านกระบวนการยุทธธรรมไปใช้ประโยชน์ (Guideline)

	ผู้ให้ทุน	ผู้ทำวิจัย	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ก่อน	<ul style="list-style-type: none"> พิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย กำหนดประเด็นเพื่อทำวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ล่วงหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> จัดทำแบบประเมินคุณสมบัติงานวิจัย กำหนดคุณสมบัตินักวิจัยที่ดี กำหนดองค์ประกอบของคณะวิจัย 	<ul style="list-style-type: none"> เห็นความสำคัญของงานวิจัย และเข้าใจ การพัฒนางานวิจัย จาก Evidence based เพื่อไปกำหนดนโยบาย ต้องเข้าร่วมกำหนดโจทย์หรือคิดหัวข้อวิจัย และร่วมเป็นคณะวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ
ระหว่าง	<ul style="list-style-type: none"> กำกับทิศทางการงานวิจัย ตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย ในระหว่างการดำเนินโครงการวิจัย ข้อค้นพบระหว่างดำเนินโครงการวิจัย อาจสามารถนำไปทดลองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> แนวคิดการบริหารงาน (PDCA) จรรยาบรรณหรือ จรรยาบรรณวิชาชีพนักวิจัย 	<ul style="list-style-type: none"> ต้องเข้าร่วมกำกับทิศทางการงานวิจัย
หลัง	<ul style="list-style-type: none"> ติดตามผลงานวิจัย ทั้ง Output และ Outcome เสริมสร้างศักยภาพกับ ผู้ให้ทุน รวมถึงให้ Feedback 	<ul style="list-style-type: none"> การนำเสนองานวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย การส่งต่องานวิจัยให้กับหน่วยงาน / ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 	<ul style="list-style-type: none"> ต้องนำงานวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือแก้ไขปัญหาของหน่วยงาน

งานวิจัยเพื่อสร้างสังคมมีความสุข ประกอบด้วย

1. งานวิจัยเพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด

- 1.1 โครงการพัฒนาระบบป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนโดยการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม
- 1.2 การพัฒนานวัตกรรมการตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมเพื่อเฝ้าระวังการเสพซ้ำของเด็กและเยาวชน
- 1.3 การสังเคราะห์ผลงานวิชาการและวิจัยเกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนนโยบายพืชเสพติด
- 1.4 การสำรวจการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพืชกระท่อม

2. งานวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยเพื่อลดอัตราการกระทำผิดซ้ำและส่งเสริมคนดีสู่สังคม

- 2.1 โครงการการสร้างตัวแบบระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ
- 2.2 การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยเพื่อสร้างการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษ
- 2.3 การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
ระยะที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพ

3. งานวิจัยเพื่อป้องกันอาชญากรรมและปราบปรามอาชญากรรม

- 3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- 3.2 การตรวจหาเมฆาปิ่นในโพรงจมูกด้วยเทคนิค ICP-MS

4. งานวิจัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

- 4.1 การสำรวจความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

แผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย ของกระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์

สังคมมีความสงบสุข

อัตราการกระทำผิดซ้ำ
ของผู้ผ่านการพัฒนา
พฤตินิสัยลดลง

ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการ
ป้องกันอาชญากรรมและ
ปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ

การแพร่ระบาดของยาเสพติด
ผู้ติดยาเสพติดได้รับการดูแล
อย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ส่งเสริมคนดีสู่สังคม
(To promote reintegration
of law-abiding citizen into society)

ป้องกันอาชญากรรมและ ปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ
(To support the prevention and
suppression of special crimes)

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
(To sustainably prevent and
solve drug problems)

- ร้อยละการกระทำผิดซ้ำของผู้ผ่านการพัฒนาพฤตินิสัยลดลง
- ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบการติดตามและสงเคราะห์ผู้กระทำความผิด
- ระดับความสำเร็จของการสร้างโอกาสให้กับผู้กระทำความผิด ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
- ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบการควบคุมและปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด
- ระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการส่งเสริมคนดีสู่สังคม

- ร้อยละของคดีอาชญากรรมพิเศษลดลง
- ร้อยละของคดีพิเศษที่ดำเนินการแล้วเสร็จเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- ร้อยละของคดีพิเศษที่ดำเนินการแล้วเสร็จ และมีพนักงานอัยการลงความเห็นฟ้อง
- ร้อยละของความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันอาชญากรรมพิเศษ

- ความสำเร็จในการควบคุมสถานการณ์ปัญหายาเสพติด
- ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด

กระทรวงยุติธรรม
Ministry Of Justice

สร้างสังคมที่มีความสงบสุข

“ การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน
ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในวงกว้าง
และมีผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดเป็นจำนวนมาก
นำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น ”

ในปีที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมได้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างสังคมปลอดภัย และการป้องกันอาชญากรรมในสังคม ชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งในหลาย ๆ เรื่อง ได้กล่าวถึงปัญหายาเสพติด และความสัมพันธ์กับอาชญากรรมไว้อย่างน่าสนใจ เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้มีการพัฒนาระบบป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนโดยการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดศึกษาการใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม และสร้างการรับรู้เรื่องพืชกระท่อมให้กับประชาชน กรมราชทัณฑ์ได้มีการพัฒนาระบบพฤติกรรมนิสัย และการสร้างระบบการดูแลและติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษเพื่อส่งคนดีสู่สังคม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมต่อเด็กและเยาวชนตามมาตรการพิเศษ แทนการดำเนินคดีอาญา และกรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีการศึกษาถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐ และการสำรวจความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน

1 งานวิจัยเพื่อป้องกันและการแก้ไข ปัญหายาเสพติด

1.1 โครงการพัฒนาระบบป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดยการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

โดย พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา ลีลาพจนานพร และคณะ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

“สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีบทบาทหน้าที่ในด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์และการแพทย์เพื่อประกอบการดำเนินคดี กำกับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงสถาบันฯ ยังมีหน้าที่ให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่ออำนวยความสะดวก โดยในปีที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาวิจัยการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน

สำหรับงานวิจัยเรื่องนี้เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนในกลุ่มเสี่ยงของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ด้วยเครื่องมือ LC-MS/MS ที่สามารถตรวจพิสูจน์ยาเสพติดและสารเสพติดได้พร้อมกันถึง 26 ชนิด เพื่อการติดตามและเฝ้าระวังการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยภาพรวมสถิติการตรวจพบสารเสพติดในปี พ.ศ. 2562 ลดลงเหลือร้อยละ 11.79 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2561 ที่ตรวจพบร้อยละ 28.11 ถือได้ว่า การตรวจพิสูจน์ในเส้นผมเด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการติดตามและเฝ้าระวังการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำได้”

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในเส้นผมสำหรับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ และยังสามารถขยายไปยังกลุ่มผู้ต้องขังพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษที่ถูกคุมประพฤติในคดียาเสพติด ดังนั้นการตรวจเส้นผมเพื่อป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติด นับเป็นการนำนวัตกรรมทางนิติวิทยาศาสตร์มาแก้ไขปัญหาสังคม และสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

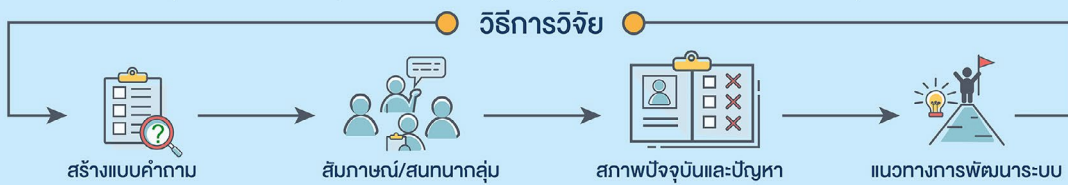
ข้อเสนอแนะเพื่อไปสู่การปฏิบัติ

1. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร่วมกันกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการปฏิบัติงาน
2. กำหนดเป้าหมายและหลักเกณฑ์การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชน
3. ฝึกอบรมให้ความรู้กับบุคลากรในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน
4. พัฒนาการตรวจวิเคราะห์ให้ครอบคลุมชนิดของสารเสพติดมากขึ้น

การพัฒนากระบวนการป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดยการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

สภาพปัจจุบันและปัญหา

- ต้องตรวจ 10,000 รายต่อปี แต่ตรวจได้เพียง 2,200 รายต่อปี (Need to check 10,000 cases per year but only 2,200 can be checked)
- เจ้าหน้าที่ในแต่ละศูนย์ฝึกปฏิบัติไม่เหมือนกัน (Different staff in different training centers)
- เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เชิงลึกเรื่องการตรวจพิสูจน์ (Lack of deep knowledge of forensic testing)
- การตรวจพิสูจน์ใช้ระยะเวลาานาน (1 เดือน) (Forensic testing takes a long time, 1 month)
- ขาดสื่อประชาสัมพันธ์ (Lack of public relations media)
- ยังตรวจสารเสพติดได้ไม่ครอบคลุม (Still not covering all drug testing)

แนวทางการพัฒนาระบบ

- มีวิทัศน์ให้ควมรับรู้ (Have a vision for awareness)
- จัดทำแผนการดำเนินการร่วมกัน (Develop a joint action plan)
- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแบบฟอร์มต่างๆ ให้ชัดเจน (Develop clear manuals and forms for work procedures)
- อบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกฯ ทุกระดับ (Train staff at all levels of training centers)
- พัฒนาเทคนิคการตรวจวิเคราะห์ให้ครอบคลุม (Develop comprehensive analysis techniques)
- ควรทำงานเชิงรุก : โครงการนำร่องเพื่อเป็นต้นแบบและมีการวิเคราะห์ ติดตาม (Be proactive: Pilot project as a model and analysis/monitoring)
- ขยายความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานอื่น (Expand cooperation with other agencies)

แผนผังการพัฒนาระบบ

คู่มือการปฏิบัติงาน

วิทัศน์

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

พันตำรวจโทหญิงอัมพิกา ลีลาพจนานพร

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

โทร : 089 9693053 อีเมลล์ : ampika.l@cifs.mail.go.th, leeampika@yahoo.com

1.2 การพัฒนานวัตกรรมการตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผม เพื่อเฝ้าระวังการเสพยาของเด็กและเยาวชน

โดย นางสาวสุปราณี พันระกัน และคณะ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

“ กัญชา เป็นยาเสพติดที่มีการใช้มากในกลุ่มของเด็กและเยาวชน ซึ่งแนวโน้มการเสพยาของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2562 มีจำนวนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี แต่การตรวจหาสารเสพติดด้วยปัสสาวะมีข้อจำกัดหลายประการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จึงได้บูรณาการร่วมกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นำนวัตกรรมการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการติดตามเฝ้าระวังการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ จำนวน 250 รายงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานวัตกรรมการตรวจพิสูจน์สารกัญชาในเส้นผม โดยการวิเคราะห์หาเมทาบอลไลท์ THC-COOH ด้วยเทคนิคลิควิดโครมาโทกราฟีแทนเดมแมสสเปคโตรเมทรี (LC-MS/MS) เพื่อศึกษาแนวโน้มการใช้กัญชา และรูปแบบการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน โดยวิธีวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมตามแนวทางมาตรฐานสากล ”

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในเส้นผมสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่าการพัฒนาวิธีการตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผม THC-COOH โดยเทคนิค LC-MS/MS สามารถยืนยันการเสพยาได้จริง และนำไปใช้เป็นเครื่องมือที่การตรวจติดตามเฝ้าระวังการเสพยาของเด็กและเยาวชน และยังสามารถนำไปขยายผลกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มผู้ต้องขังพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษที่ถูกคุมประพฤติในคดียาเสพติด เพื่อป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ จึงเป็นนวัตกรรมทางนิติวิทยาศาสตร์มาแก้ไขปัญหาสังคม และสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อไปสู่การปฏิบัติ

1. ควรกำหนดเป็นนโยบาย หรือข้อกำหนดในการคุมประพฤติ ให้มีการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในเส้นผมตามระยะเวลาที่เหมาะสม
2. ควรมีการกำหนดกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ในลักษณะเช่นเดียวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจพิสูจน์ในปัสสาวะ
3. การฝึกอบรมความรู้การตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผม

การพัฒนานวัตกรรม
การตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผม
เพื่อเฝ้าระวังการเสพยาของเด็กและเยาวชน

กัญชาเป็นยาเสพติด
ที่มี สาร THC และ THC-COOH
ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท
นิยมใช้กันมากในกลุ่มเด็กและเยาวชน

เมื่อสารเสพติดเข้าสู่ร่างกาย จะถูกขับออก
ทางปัสสาวะ หากหยุดเสพยา 3-5 วัน
สารเสพติดจะถูกขับออกจากร่างกายจนหมด
ยกเว้นส่วนที่สะสมอยู่ในผม จะไม่สามารถ
ขับออกได้ ทำให้คงอยู่ในแกนกลางของเส้นผม

การตรวจหาพิษในเส้นผม
จะช่วยยืนยันการเสพยาจริงของบุคคล
แยกผู้ที่เสพยาจริงจากผู้สัมผัสพิษจาก
สิ่งแวดล้อม

สามารถตรวจพบ THC-COOH
ได้ถึงระดับ 0.2 พิโคกรัม/มิลลิกรัม
เป็นระดับที่ไม่สามารถตรวจได้
โดยวิธีการทั่วไป

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ถือเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาวิธีการตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมสำหรับประเทศไทย
เพื่อใช้ติดตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชน แต่เดิมไม่สามารถตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมได้
ทำให้เยาวชนหลบเลี่ยงไปเสพยาพิษ การวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนาตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมได้ต่ำถึง 0.2 pg/mg
ตามมาตรฐานสากลและสามารถแยกความแตกต่างระหว่างการเสพยาจริงกับการได้รับควันพิษจากสิ่งแวดล้อมได้
ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มประสิทธิภาพ ในการตรวจสอบสารพิษในเส้นผมเพื่อเฝ้าระวังการเสพยาในกลุ่มเด็กและเยาวชน

นางสาวสุปราณี พันระกัน
และคณะผู้วิจัย

e-mail : s_pantatani@yahoo.com
โทร + 66 2 913-7758

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
กระทรวง ยุติธรรม

1.3 การสังเคราะห์ผลงานวิชาการและวิจัยเกี่ยวกับพืชกระท่อม เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนนโยบายพืชเสพติด

1.4 การสำรวจการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็น ของประชาชนเกี่ยวกับพืชกระท่อม

โดย สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เล็งเห็นการใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม เนื่องจากพืชกระท่อมเป็นพืชสมุนไพรไทยที่ใช้ในวิถีชาวบ้านมาอย่างยาวนาน พืชกระท่อมจะมีผลกระทบต่อร่างกายแต่ก็ไม่มาก ในทางกลับกันก็มีประโยชน์ในทางการแพทย์ โดยเฉพาะสาระสำคัญในกระท่อมที่เรียกว่า **“ไมตราเจนีน”** ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง มีคุณสมบัติบรรเทาอาการปวด และสามารถนำมาใช้เชิงเศรษฐกิจได้ แต่ในทางกฎหมายของพืชกระท่อมในปัจจุบันเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2561 หมายความว่ารวมถึงทุกส่วนของพืชกระท่อม เช่น ใบ ดอก ยอด ผล ลำต้น วัสดุหรือสารต่าง ๆ ที่อยู่ในพืชกระท่อม จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1. การสังเคราะห์ผลงานวิชาการและวิจัยเกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนนโยบายพืชเสพติด และ
2. การสำรวจการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ของการใช้พืชกระท่อมทางการแพทย์ และเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนนโยบายพืชเสพติด โดยศึกษาข้อดีและข้อเสียของการใช้พืช

กระท่อม และนำข้อมูล ข้อคิดเห็นต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการ เพื่อสร้างการรับรู้และแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน และตอบสนองประเด็นเร่งด่วนที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยเฉพาะพืชกระท่อม จำนวน 11 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยสาเหตุที่แท้จริงและสาเหตุที่เกี่ยวข้องของโอกาสการใช้พืชกระท่อมในทางที่ผิด 2) ปัจจัยทางวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์ที่เห็นประโยชน์ในการใช้พืชกระท่อมเป็นยา 3) ปัจจัยในทางวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์เกี่ยวกับพืชกระท่อม 4) ปัจจัยการเสพติดพืชกระท่อมในปัจจุบัน 5) ปัจจัยลักษณะการเสพติด ระยะเวลาและการใช้พืชกระท่อมในทางที่ผิดในปัจจุบัน 6) ปัจจัยความเสี่ยงของการใช้พืชกระท่อมต่อสาธารณสุข 7) ปัจจัยการเสพติดทั้งทางกายและจิตใจของพืชกระท่อม 8) การใช้พืชกระท่อมเป็นตัวเริ่มต้นหรือชักนำสู่สารเสพติดที่ได้รับการควบคุมแล้ว 9) ปัจจัยการออกฤทธิ์ของพืชกระท่อมต่อประสาทส่วนกลาง 10) ปัจจัยการออกฤทธิ์ของพืชกระท่อมและปริมาณที่เสพติดต่อการควบคุมยานพาหนะ เครื่องจักรหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน และ 11) ปัจจัยการออกฤทธิ์ของพืชกระท่อมและผลการใช้พืชกระท่อมด้านต่าง ๆ ที่ต้องเฝ้าระวัง และข้อเสนอแนะ

”

สรุปผลการศึกษา

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพืชกระท่อม พบว่า

1. ด้านการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ทราบว่าพืชกระท่อมยังเป็นยาเสพติดให้โทษ โดยทราบจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด
2. ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชกระท่อมโดยถูกกฎหมาย พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าการปลูกพืชกระท่อมต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) โดยเชื่อว่าพืชกระท่อมเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถรักษาโรคได้จริง (โดยไม่มีการผสมยาอื่น ๆ) เพราะจะช่วยเป็นยาชูกำลัง ทำให้มีแรงทำงานอยู่กลางแจ้งได้เป็นเวลานาน เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวนมากที่สุด
3. ด้านความเชื่อมั่นต่อความสามารถของภาครัฐในการควบคุมการปลูกพืชกระท่อม พบว่าประชาชนไม่เชื่อมั่นในการควบคุมและตรวจสอบ จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ให้พืชกระท่อมไม่ใช่ยาเสพติด และสามารถปลูกได้แต่ควรมีการควบคุม และยังพบปัจจัยการใช้พืชกระท่อมในทางที่ผิด เพราะการเสพพืชกระท่อมร่วมกับยาหรือพืชอื่น ๆ จะส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตเป็นอย่างมาก

2 งานวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย เพื่อลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ และส่งเสริมคนดีสู่สังคม

2.1 โครงการการสร้างตัวแบบระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ
โดย นางสาววิศรดา ศิริสุภริเดชา กรมราชทัณฑ์

2.2 การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย เพื่อสร้างการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษ
โดย นางสาวคนธ์ เจษภุรักษ์ กรมราชทัณฑ์

“ กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ในการควบคุม แก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคม โดยมีพันธกิจหลัก คือ การควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง เพื่อแก้ไข พื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกาย และจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนา ทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถ ดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติโดยสังคมให้การ ยอมรับ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ ได้พัฒนารูปแบบในการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ให้มีความหลากหลายนอกจากการให้การศึกษา การพัฒนาจิตใจตามหลักศาสนา การฝึกวิชาชีพ การส่งผู้ต้องขังออกไปทำงานในสถานประกอบการ

ภายนอกเรือนจำ การจัดทำโปรแกรมการแก้ไขเฉพาะ ตามสาเหตุแห่งการกระทำผิด ทั้งหมดนี้ เป็นไปเพื่อ ขับเคลื่อนการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังให้เกิด ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ และพัฒนาคุณภาพ แรงงานผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่องด้วยสำนึกรับผิดชอบ ต่อภารกิจที่จะคืนคนดีสู่สังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม กรมราชทัณฑ์ จึงได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยเพื่อสร้างการยอมรับของสังคม ต่อผู้พ้นโทษ และระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลัง พ้นโทษ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1. โครงการการสร้าง ตัวแบบระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ และ 2. การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย เพื่อสร้างการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษ

รัฐบาลได้กำหนดให้มีความร่วมมือกันระหว่าง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน และกระทรวงศึกษาธิการ ในการสร้างระบบการดูแล และติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษเพื่อส่งคนดีสู่สังคม เพื่อพิจารณากำหนดมาตรการในการดูแลและส่งเสริม อาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พ้นโทษ โดยกำหนด มาตรการให้บุคคลเหล่านั้นมีอาชีพรองรับ และมีมาตรการ ดูแลติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหลายส่วน รวมทั้งหน่วยงานที่ต้องเป็นผู้ดำเนินมาตรการในการดูแล และติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษไว้ในกฎหมาย จากการ ศึกษาพบว่า ระบบการติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ ในประเทศต่าง ๆ ทั้งอังกฤษ ญี่ปุ่น มีระบบการปฏิบัติงาน ที่ชัดเจน มีกฎหมายรองรับในการติดตามช่วยเหลือ ผู้พ้นโทษ โดยมีทั้งการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรองรับภารกิจ ดังกล่าว และหน่วยงานด้านการคุมประพฤติในการติดตาม ผู้พ้นโทษ ทั้งกลุ่มที่ปล่อยตามปกติและปล่อยแบบมีเงื่อนไข การคุมประพฤติ โดยรูปแบบการช่วยเหลือจะเน้นการ ให้อุปการะช่วยเหลือชั่วคราว เสื้อผ้า ค่าพาหนะ การจัดหางาน การให้คำปรึกษาแนะนำ ฯลฯ และมีระยะเวลาการติดตาม ประมาณ 1 ปี ”

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ

ในงานวิจัยเรื่องที่ 2.1 โครงการการสร้างตัวแบบ ระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ มีข้อค้นพบ ที่น่าสนใจคือ ภายหลังได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจาก เรือนจำพบว่าระบบการติดตามยังขาดความชัดเจน และ ยังยึดติดกับรูปแบบในการสงเคราะห์แบบชั่วคราว ซึ่งยังไม่ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของ ผู้พ้นโทษ กรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการ ส่งต่อข้อมูลผู้พ้นโทษไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ในการพัฒนาพฤตินิสัย รวมถึงการร่วมมือกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการติดตามผู้พ้นโทษ โดยมีการจำแนก ตามระดับความเสี่ยงในการกลับไปกระทำผิดซ้ำ และมีระยะเวลาในการติดตามอย่างน้อย 1 ปี ซึ่งจะช่วยลด อัตราการกระทำผิดซ้ำ และสามารถช่วยลดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังได้ เนื่องจากการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จการพัฒนา พฤตินิสัยจะช่วยให้จัดโปรแกรมหรือกิจกรรมการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมีเครื่องมือวัดความสำเร็จในการพัฒนา พฤตินิสัย จะทำให้ผู้ได้รับการปล่อยตัวที่กลับตัว เป็นคนดี ได้รับโอกาสจากสังคมในการมีคุณภาพชีวิต ที่ดี และในรายที่แก้ไขไม่ได้ หรือมีความเสี่ยงที่จะ เป็นอันตรายต่อสังคม ก็ควรมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่าง จากผู้ที่กลับตนเป็นคนดี

สรุปผลการศึกษา

ในงานวิจัยเรื่องที่ 2.2 การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยเพื่อสร้างการยอมรับของสังคมต่อผู้พันโทฯ สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เคยต้องโทษที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ในขณะที่ต้องโทษมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

- 1. ด้านจิตใจ** หมายถึงการมีจิตใจอ่อนน้อมไปในทางที่ดี มีความสำนึกในความผิดพลาดที่ผ่านมา มีสติยังคิด รู้ผิดชอบชั่วดี มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี รู้จักเสียสละ รู้จักให้อภัย มีจิตสำนึกในทางที่ดีมากขึ้น รู้จักรักตนเองและครอบครัวมากขึ้น มีความประพฤติเรียบร้อยไม่ประพฤติในทางไม่ดี
- 2. ด้านสังคม** หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จิตใจดี มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น มีความรับผิดชอบในครอบครัวดีขึ้น มีอาชีพที่สุจริต ชุมชน สังคมให้การยอมรับ มีความกล้าที่จะเปิดเผยตนเองต่อสังคม
- 3. ด้านวิถีการดำรงชีวิต** หมายถึง การมีอาชีพที่สุจริต และมีรายได้เพียงพอสำหรับเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีการคบเพื่อนที่ดีและรู้จักหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ไม่ดี การรู้จักตัดปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของการกระทำความผิด เช่น มีการลดละเลิกดื่มสุรา ยาเสพติด และการพนัน เป็นต้น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน มีการทำบัญชีครัวเรือน มีการดำรงชีวิตแบบพอเพียง

- 4. ด้านทัศนคติทางสังคม** หมายถึง การมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น มีความรู้ และทักษะในการดำรงชีวิต แบบสร้างสรรค์ มีความสามารถในการวางแผน และตั้งเป้าหมายชีวิต ไม่นำความรู้หรือประสบการณ์ที่ไม่ถูกต้องที่ได้รับจากเพื่อน ผู้ต้องขังไปใช้ในทางที่ไม่ดี มีความสามารถในการวางแผน และตั้งเป้าหมายชีวิต มีความมั่นใจในตนเองว่าจะไม่กระทำผิด มีการปรับตัวเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และสังคม และมีความมั่นใจในตนเองว่าจะทำให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความมั่นใจว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

กรมราชทัณฑ์ควรมีการเสนอให้มีกฎหมายในการติดตามผู้พันโทฯ และเป็นระบบบังคับในการติดตาม โดยมีการจำแนกตามระดับความเสี่ยงในการกลับไปกระทำผิดซ้ำ และมีระยะเวลาในการติดตามอย่างน้อย 1 ปี โดยกำหนดให้หน่วยงานติดตามคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกับกรมคุมประพฤติ ส่วนการสงเคราะห์ช่วยเหลือ เป็นความรับผิดชอบของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.3 การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชน ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระยะที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพ

โดย นางสาวโรจนา วิโรจน์กุล กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

“ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร่วมกับ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้ดำเนินโครงการ “การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม” ระยะที่ 1 และ 2 ในปี 2559 – 2561 เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้รับการหันเหคดีเพิ่มมากขึ้นตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องในมาตรา 86 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาได้สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้จัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานอบรมผู้ประสานการประชม และลงพื้นที่รับทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมถึงการสร้างความรู้ให้กับสาธารณชน ซึ่งผลการดำเนินโครงการพบว่า ผู้ปฏิบัติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานมากขึ้น และมีการเสนอใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเป็นประเมินผลโครงการว่าสิ่งที่ดำเนินการไปแล้วมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ หรือมีข้อเสนอแนะอื่น เพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชน จึงได้เกิดเป็นโครงการการเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระยะที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง และเพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ”

สรุปผลการศึกษา

การสำรวจประสิทธิภาพการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องมาตรา 86 ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ พบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 86 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ พ.ศ. 2553 ตั้งแต่เริ่มโครงการฯ ในปีงบประมาณ 2559 – 2562 มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปีงบประมาณ 2559 มีการใช้เพียงร้อยละ 1.47 ของเด็กและเยาวชนที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ทั้งหมด ต่อมาในปีงบประมาณ 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 13.06 และร้อยละ 34.15 ในปีงบประมาณ 2561 และยิ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ 2562 (เดือนตุลาคม 2561 – เดือนพฤษภาคม 2562) อยู่ที่ร้อยละ 39.32 ซึ่งเพิ่มจากปีแรกที่เริ่มโครงการถึง 26.26 ในส่วนกระบวนการจัดทำแผนฯ ประสบผลสำเร็จถึงร้อยละ 98.96 เมื่อเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณา พบว่าพนักงานอัยการพิจารณาเห็นชอบแผนฯ สูงถึงร้อยละ 98.56 และเด็กและเยาวชนมีผลปฏิบัติตามแผนฯ สำเร็จอยู่ที่ร้อยละ 77.84

3 งานวิจัยเพื่อป้องกันและการแก้ไข ปัญหาอาเสพติด

3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

โดย นางสาววัชรา ไชยสาร กรมสอบสวนคดีพิเศษ

“ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการบริการสาธารณะต่อประชาชน ที่ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดซื้อจัดจ้างที่มีวงเงินจำนวนมาก การทุจริตดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชน อันเป็นการบั่นทอนประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2559 หรือ 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเกิดกรณีทุจริตที่มีความเสียหายทางงบประมาณแผ่นดินที่มีมูลค่าสูงและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงเกี่ยวข้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ภายใต้ระบอบราชการแบบอุปถัมภ์ เป็นปัญหาแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางในสังคม ซึ่งการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ถือเป็น การทุจริตในลำดับต้น ๆ ของการทุจริตในประเทศไทย โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เอื้อประโยชน์ให้ตนเองหรือพวกพ้อง มีลักษณะของการมีผลประโยชน์ทับซ้อน การรับสินบน หรือการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ และประชาชนอย่างต่อเนื่อง ”

สรุปผลการศึกษา

พบว่า สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยยังคงเกิดขึ้นในวงกว้าง การสมยอม การเสนอราคา การกีดกันการเสนอราคา การฮั้ว การให้และการรับสินบน เรียกรับเงิน เงินทอน เปอร์เซ็นต์ การชู้บังคับและการให้สิ่งล่อใจ การไม่เปิดเผยราคากลาง ที่มาราคากลาง การคำนวณราคากลาง ราคาจัดซื้อจัดจ้างสูงเกินจริง ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังข้อมูล ล้อกสเปก การตรวจรับเท็จ ไม่เป็นไปตามแบบ ไม่ได้มาตรฐาน การแบ่งซื้อแบ่งจ้าง ตลอดจนไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ไม่กระทำการตามหน้าที่แบบตรงไปตรงมา การกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม แม้จะมีการนำกลไกต่าง ๆ หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ซึ่งเป็นกลไกตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 แต่ผู้กระทำความผิดก็ยังนำวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมาใช้ในการกระทำความผิด

ข้อเสนอแนะ

การบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านบุคลากร ด้านองค์ความรู้ และ ความเชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยี และด้านข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งด้านอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้ภารกิจ ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญยิ่งต้องสร้างกลไกด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ รวมทั้งระบบการประสานงานที่อำนวยความสะดวกร่วมกัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ อันจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหานี้ให้ลดน้อยลง และให้หมด ไปจากประเทศไทย

3.2 การตรวจหาเขม่าป็นในโพรงจมูก ด้วยเทคนิค ICP-MS

โดย นายวัฒนชัย อพร สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

“สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นหน่วยงานการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์เพื่อประกอบการดำเนินคดี กำกับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากอาวุธปืนในประเทศไทยมีจำนวนสูงขึ้น โดยในประเทศไทย อาชญากรรมที่เกิดจากอาวุธปืนก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากรายงานพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสถิติการเสียชีวิตด้วยอาวุธปืนสูงสุดในเอเชีย และสูงกว่าประเทศกัมพูชาถึงสามเท่า และปัจจุบันมีจำนวนอาวุธปืนที่ประชาชนมีในครอบครองและได้รับการลงทะเบียนในประเทศไทยอยู่กว่า 6.1 ล้านกระบอก และปืนที่ยังไม่ได้รับการลงทะเบียนอีกประมาณ 4 ล้านกระบอก จากรายงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอาวุธปืนในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร อย่างไรก็ตาม บริเวณที่เก็บตัวอย่างของผู้ต้องสงสัยมีการเคลื่อนไหวและสัมผัสกับวัตถุและสิ่งแวดล้อม การทำความสะอาดในชีวิตประจำวัน รวมถึงการได้รับข้อมูล ทำให้ผลการตรวจอาจคลาดเคลื่อน โดยตรวจไม่พบเขม่าป็นบนมือของผู้กระทำผิด **สถาบันฯ ได้มีการศึกษาวิจัยเรื่องการตรวจหาเขม่าป็นในโพรงจมูกด้วยเทคนิค ICP-MS เพื่อพัฒนาวิธีการตรวจจากมือของผู้ต้องสงสัยมาเป็นการตรวจโพรงจมูก** เนื่องจากเชื่อว่าเป็นการตรวจที่แม่นยำและน่าเชื่อถือมากกว่าวิธีเก็บตัวอย่างแบบเดิม ”

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ

ผลการเก็บเขม่าจากโพรงจมูกก่อนทำการยิงปืน ตรวจไม่พบธาตุแอนติโมนี (Sb) แต่อาจสามารถนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดบุคคลต้องสงสัยจากเหตุอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการยิงปืนได้ โดยอาศัยหลักการของการหาเขม่าป็นและธาตุต่าง ๆ ที่สามารถพบได้ในเครื่องกระสุนปืน เช่น ธาตุเหล็ก (Fe) ธาตุแคลเซียม (Ca) ธาตุนิเกิล (Ni) และธาตุทองแดง (Cu) เป็นต้น ดังนั้นการเก็บเขม่าจากโพรงจมูกจากการยิงปืน จึงสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาบุคคลต้องสงสัยจากเหตุอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการยิงปืนได้ โดยใช้หลักการของการตรวจหาเขม่าป็นและธาตุต่าง ๆ ที่สามารถพบได้ในเครื่องกระสุนปืน

สรุปผลการศึกษา

นักวิจัยได้พัฒนาจากวิธีการตรวจจากมือของผู้ต้องสงสัย มาเป็นการตรวจหาเขม่าป็นในโพรงจมูกด้วยเทคนิค ICP-MS เนื่องจากเชื่อว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้วัตถุพยานที่มีจะไม่ส่งผลกับการตรวจในโพรงจมูก เพราะอยู่ในบริเวณที่ยากจะเข้าถึง จึงน่าจะให้ผลการตรวจที่แม่นยำและน่าเชื่อถือมากกว่าวิธีเก็บตัวอย่างแบบเดิม

4 งานวิจัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

4.1 การสำรวจความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

โดย กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

“ กรมสอบสวนคดีพิเศษร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดำเนินการสำรวจความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 วัตถุประสงค์ของการสำรวจเพื่อให้ทราบถึงระดับความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน ”

สรุปผลการศึกษา

การสำรวจความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ งานเกี่ยวข้อง ค่าเฉลี่ย 3.55 คิดเป็นร้อยละ 71.00 และประชาชนทั่วไป ค่าเฉลี่ย 3.54 คิดเป็นร้อยละ 70.80 กลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาพรวมมีความเชื่อมั่นในประเด็นเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษไม่เรียกรับผลประโยชน์ใด ๆ และการปฏิบัติงานด้วยความเสมอภาค และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย โดยมีความประทับใจเรื่องความตั้งใจในการปฏิบัติงาน และการให้บริการที่ดี ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไปจากผลการสำรวจเชิงคุณภาพ พบว่า มีความเชื่อมั่นในประเด็นเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ มีความประทับใจในการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว

งานวิจัยเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม ประกอบด้วย

1. งานวิจัยเพื่อพัฒนาอำนวยความสะดวกและลดความและเหลื่อมล้ำ

- 1.1 การขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
- 1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขายทอดตลาด และข้อเสนอในการพัฒนาปรับปรุง

2. การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- 2.1 “การพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว” (Non-Custodial Measures)
- 2.2 การประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

3. งานวิจัยเพื่อสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและเคารพสิทธิ

- 3.1 การวิเคราะห์เครื่องมือวัดความสำเร็จและสำรวจข้อมูลกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง
- 3.2 โครงการศึกษา เปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้างความสมานฉันท์ของประเทศไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสหภาพเมียนมาร์
- 3.3 โครงการติดตามผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16
- 3.4 โครงการพัฒนากระบวนการมาตรฐานในการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน

แผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย ของกระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์

สร้างสังคมที่เป็นธรรม

นโยบายและแผนในงานยุติธรรมมีความทันสมัย สอดรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ประชาชนได้รับการช่วยเหลือจาก การให้บริการงานยุติธรรม อย่างรวดเร็ว ที่ทั่วถึงและเท่าเทียม

พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
(To develop laws and justice System)

การสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและเคารพสิทธิ
(To raise legal awareness and respect of right)

อำนวยความสะดวกยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ
(To facilitate justice and reduce inequality)

- จำนวนกฎหมายที่ได้รับการแก้ไข ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อน กระบวนการยุติธรรมตามหลักสากล
- ร้อยละของการวิจัยด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมที่นำไป ใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานยุติธรรม
- ร้อยละของส่วนราชการที่สามารถ ดำเนินการนำนวัตกรรมมาใช้ ในการขับเคลื่อนภารกิจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ร้อยละของฐานข้อมูลด้าน กระบวนการยุติธรรมที่มีความทันสมัย สามารถใช้ปฏิบัติงานได้
- ร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา และมีความเชี่ยวชาญ สามารถ ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้

- ร้อยละของสื่อประชาสัมพันธ์ ภารกิจงานที่มีประสิทธิภาพ
- ร้อยละของประชาชนและเครือข่าย ที่เข้าร่วมรับรู้การเผยแพร่ บทบาท และภารกิจงานเชิงรุก
- ร้อยละของประชาชนและเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และสิทธิ มนุษยชน และสามารถปกป้อง คุ่มครองสิทธิตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิ ของผู้อื่น
- ร้อยละของประชาชน ที่สามารถ เข้าถึงเครื่องมือและกลไกสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

- ระดับความสำเร็จของการ อำนวยความสะดวกยุติธรรม ตามมาตรฐาน ที่กำหนด
- ระดับความสำเร็จของการ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริการประชาชน
- ร้อยละของการลดระยะเวลาและขั้นตอน การให้บริการประชาชน ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ร้อยละความพึงพอใจของประชาชน ที่มารับบริการต่อหน่วยงาน ของกระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม
Ministry Of Justice

งานวิจัยเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม

“ บทบาทหน้าที่สำคัญของกระทรวงยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน การป้องกันอาชญากรรม และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการให้บริการประชาชนเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเท่าเทียม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและช่องว่างในสังคมนั้น ครอบคลุมถึงการกิจในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักสากล รวมถึงการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย การเคารพสิทธิตนเอง และการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วย ”

ในปีที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม จำนวน 8 เรื่อง ที่มีสาระสำคัญที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น กรมบังคับคดีมีการพัฒนาประสิทธิภาพการขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมได้ศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้างความสมานฉันท์ และสำนักงานกิจการยุติธรรมได้ศึกษาถึงมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทางอาญา แทนการควบคุมตัวมาใช้ในระบบกระบวนการยุติธรรม และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแผนแม่บทการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ฉบับที่ 3 และการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16

1 งานวิจัยเพื่อพัฒนาอำนวยการ ความยุติธรรม และลดความและเหลื่อมล้ำ

1.1 การขายทอดตลาดด้วยวิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์

โดย รองศาสตราจารย์ เต็มธรรม สิกิริเลิศ และคณะ กรมบังคับคดี
ร่วมกับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

“ กรมบังคับคดี มีภารกิจเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามคำสั่งศาล โดยดำเนินการยึดอายัด และจำหน่ายทรัพย์สิน ตลอดจนการกำกับกิจการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เพื่อให้เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับการชดใช้จากลูกหนี้เป็นอย่างเป็นธรรม

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในทุก ๆ ด้าน ทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น การจำหน่ายสินค้า และการให้บริการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน กรมบังคับคดี ซึ่งมีภารกิจหลักในการบังคับคดีแพ่งและบังคับคดีล้มละลาย โดยการประมูลขายทอดตลาดทรัพย์สิน เป็นหนึ่งในกระบวนการบังคับคดีอันเป็นภารกิจหลักที่สำคัญ

อย่างยิ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียในคดี อันเป็นกลไกที่จะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดีได้รับการชำระหนี้ และช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และประชาชนเข้าถึงการบริการได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด โดยกรมบังคับคดีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการประมูลขายทอดตลาดทรัพย์สินด้วยวิธีการที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย และเข้าถึงประชาชน หนึ่งในวิธีการพัฒนาการประมูลขายทอดตลาดทรัพย์สินด้วยวิธีการที่ทันสมัยที่กรมบังคับคดีให้ความสำคัญก็คือ การขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Auction) ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ และเป็นครั้งแรกที่กระบวนการบังคับคดีแพ่งและคดีล้มละลายของกรมบังคับคดี จะมีการขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ”

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาการขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Auction) ได้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

1. การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดต้นทุนด้านการเดินทาง ลดต้นทุนด้านเวลา และลดต้นทุนด้านเอกสาร
2. สามารถสร้างความโปร่งใสในกระบวนการขายทอดตลาด โดยผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายสามารถเห็นข้อมูลที่ถูกเรียบเรียงอย่างเป็นระบบบนเว็บไซต์
3. การอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงการขายทอดตลาดได้มากขึ้น เนื่องจากประชาชนที่มีอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงระบบทอดตลาดได้ทุกที่ทุกเวลา

ผลกระทบการขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Auction)

1. การสร้างระบบการขายทอดตลาดด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ใช้เวลานานในการพัฒนา และต้องใช้งบประมาณสูงในการสร้างระบบ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ปัจจัยภายนอกด้านความเสถียรของอินเทอร์เน็ต
3. ปัจจัยภายนอกด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบ
4. การขายทอดตลาดด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์การประมูลทรัพย์สิน เนื่องจากผู้สนใจทรัพย์สินไม่สามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินได้มากนัก ซึ่งแตกต่างจากการซื้อขายทรัพย์สินแบบปกติที่จะมีผู้ให้ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

กรมบังคับคดีสามารถพัฒนากระบวนการขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการเข้าใช้บริการขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงเสนอให้มีการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. (เกี่ยวกับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์)

ขั้นตอนการซื้อทรัพย์สิน ขายทอดตลาดทางอิเล็กทรอนิกส์

หาทรัพย์สินที่น่าสนใจ

01

➢ เข้าสู่เว็บไซต์ กรมบังคับคดี www.led.go.th หัวข้อ e-service เลือก > ขายทอดตลาดทางอิเล็กทรอนิกส์ เลือกทรัพย์สินที่น่าสนใจแล้วจำลำดับทรัพย์สินไว้

จองเครื่อง

02

➢ เมื่อเลือกทรัพย์สินที่สนใจเรียบร้อยแล้ว ติดต่อจองคอมพิวเตอร์ พร้อมบอกลำดับทรัพย์สินที่สำนึกวนนั้นๆ

วางเงินประกัน

03

➢ ในวันที่ซื้อทรัพย์สิน ตรวจสอบเครื่องและลำดับทรัพย์สิน ที่ทำการจองไว้กับสำนึกวน จากนั้นรวบรวมเงินมัดจำตามที่กำหนดไว้กับเจ้าหน้าที่

รับรหัส

04

➢ เจ้าหน้าที่มอบรหัสผู้ใช้ เป็นรหัสผ่านสำหรับการประมูล และแจ้งรายละเอียดข้อห้ามต่างๆ จากนั้นรอลำดับทรัพย์สินที่จะทำการขายที่ได้จองไว้

ประมูล

05

➢ เมื่อถึงลำดับทรัพย์สินที่จองไว้ จะมีเจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบ จากนั้นทำการใส่รหัสผู้ใช้ และรหัสผ่านให้เรียบร้อยแล้วสัญญาณเริ่มการประมูล

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขายทอดตลาด และข้อเสนอในการพัฒนาปรับปรุง

โดย นางสาวทัศนาวลัย กุสุโมทย์ และคณะ กรมบังคับคดี

“

ในกระบวนการบังคับคดีแพ่ง กระบวนการขายทอดตลาดถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการผลักดันทรัพย์สินให้เสร็จสิ้นไปจากกระบวนการบังคับคดีแพ่ง และเป็น การเปลี่ยนแปลงตัวทรัพย์สินที่ยึดเป็นเงินเพื่อนำมาแบ่งชำระคืนให้แก่เจ้าหนี้ ในปัจจุบันรูปแบบและวิธีการขายทอดตลาดในส่วนที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ในรายละเอียด เช่น จำนวนครั้งในการขายทอดตลาด การกำหนดราคาเริ่มต้น หรือการกำหนดราคาที่เหมาะสมควรขาย เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถวิเคราะห์เพื่อพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การขายทอดตลาดตอบสนองวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้

แนวโน้มของการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี มีสถิติเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่พบปัญหาขัดข้องต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถขายทรัพย์สินบางรายการได้ เช่น ราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด จำนวนครั้งในการขายทอดตลาด สถานที่ในการขายทอดตลาด วิธีการประมูลผู้ราคา หรือราคาสมควรขาย เป็นต้น กรมบังคับคดีจึงดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการขายทอดตลาดทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือส่วนที่ควรพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้กระบวนการขายทอดตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป ”

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหากฎหมายที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการขายทอดตลาด ได้แก่

1. ปัญหาผู้ซื้อทรัพย์สินไม่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินหลังการซื้อทรัพย์สินได้
2. ปัญหาการทิ้งหลักประกันของผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด
3. ปัญหาการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่ได้
4. ปัญหาการขายระยะเวลาชำระหนี้ส่วนที่เหลือเพื่อดำเนินการขอสินเชื่อกับธนาคาร
5. ปัญหาสิทธิของนิติบุคคลอาคารชุดและนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่จะได้รับเงินก่อนเจ้าหนี้จำนอง
6. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ขอเพิกถอนการขายทอดตลาด

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการแก้ไขประเด็นปัญหากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี จะส่งผลให้กระบวนการขายทอดตลาดรวดเร็วมากขึ้น และส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาในกระบวนการขายทอดตลาด

2 การพัฒนากฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

2.1 การพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญา แทนการควบคุมตัว (Non-Custodial Measures)

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.คนพล จันทน์หอม และคณะ สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“

มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-Custodial Measures) หมายถึงแนวทางการนำมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวต่อผู้กระทำผิดอาญามาใช้ เพื่อลดความจำเป็นในการจำคุกและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดความผิดไม่ร้ายแรงได้มีโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัว มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ลดผลกระทบของมาตรการควบคุมตัวต่อผู้ต้องขัง ลดปริมาณภายในเรือนจำ และเพื่อประโยชน์ทางการประหยัคงบประมาณและการพัฒนาสังคม ในปัจจุบันมาตรการลงโทษโดยการควบคุมตัวผู้กระทำผิดทางอาญา ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ความแออัดภายในเรือนจำ การบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรด้านการบริหารงานเรือนจำ สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง เป็นต้น ในปัจจุบันจะมีกฎหมายเปิดช่องให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิด โดยการกำหนดให้มีมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ การใช้มาตรการแทนการควบคุมตัวยังไม่ถูกพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องด้วยปัญหาและอุปสรรคหลากหลายประการ เช่น เรื่องการจำแนกและคัดกรองบุคคล การขาดกระบวนการฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ การขาดความสมดุลระหว่างเสรีภาพของผู้กระทำผิดกับสิทธิของผู้เสียหายและความปลอดภัย เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเกิดแนวความคิดที่จะพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวขึ้น โดยทางคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับแนวทางของต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวอย่างเป็นรูปธรรม ให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงและมีความเหมาะสมกับประเทศไทย ”

สรุปผลการศึกษา

การนำแนวคิดเรื่องมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวมาใช้ในระบบกระบวนการยุติธรรมใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (Pre-Trial Stage) เช่น การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท การชะลอฟ้อง ยุติธรรมชุมชน
2. ขั้นตอนพิจารณาคดีในศาลและการลงโทษ (Trial and Sentencing Stage) เช่น การปล่อยตัวชั่วคราว การติดตั้งกำไลอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)
3. ขั้นตอนหลังจากมีคำพิพากษา (Post-Sentencing Stage) เช่น มาตรการการพักโทษ

โดยแต่ละขั้นตอนจะมีรูปแบบมาตรการ กฎเกณฑ์ ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่รับผิดชอบ

โครงการพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-custodial measures)

สภาพปัญหา

ภายในช่วง พ.ศ.2553-2562 ประเทศไทยมีผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม 3 เท่า

ปัจจุบันมีผู้ต้องขังกว่า 3 แสนคน ในขณะที่อัตราการรองรับของเรือนจำอยู่ที่เฉลี่ย 2 แสนคน

ประเทศไทยมีอัตราเฉลี่ยระหว่างผู้คุมและนักโทษอยู่ที่ 1 ต่อ 32 ในขณะที่อัตราสากลที่เหมาะสมอยู่ที่ 1 ต่อ 5

ประเทศไทยมีต้นทุนค่าอาหารนักโทษประมาณ 18 ล้านบาทต่อวันหรือคิดเป็น 6 พันล้านบาทต่อปี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวของไทยในปัจจุบัน

ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวของประเทศ

เสนอแนะแนวทางพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวอย่างเป็นรูปธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ

การสัมภาษณ์

การสนทนากลุ่ม

ประเมินองค์ความรู้

สัมมนาเผยแพร่

ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

มาตรการในขั้นก่อนพิจารณาของศาล	มาตรการชะลอการฟ้อง เสนอให้วิธีการสั่งชะลอฟ้องเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปีหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
	การไกล่เกลี่ยประนีประนอมก่อนขึ้นศาล เสนอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้สำหรับ คดีความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษบางฐาน ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ย
	การขอลปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล เสนอให้ในคดีอาญาจะปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยไม่ผูกติดกับความร้ายแรงของฐานความผิด แต่ให้พิจารณาจากพฤติการณ์ของบุคคลดังกล่าวว่ามีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้หรือไม่
มาตรการในชั้นระหว่างการพิจารณาของศาลและในชั้นการกำหนดโทษ	การรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษ เสนอให้ในกรณีศาลจะใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษ จะต้องสั่งคุมประพฤตินอกระบบและปรับเปลี่ยนรูปแบบของการคุมประพฤติให้มีความหลากหลายและเหมาะสม
	มาตรการลงโทษระดับกลาง เสนอให้มีการกำหนดมาตรการลงโทษระดับกลางเพื่อเป็นทางเลือกให้ศาลเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจนในกฎหมาย เช่น การฝึกแบบค่ายทหาร
มาตรการในชั้นหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา	การพักการลงโทษ เสนอให้มีการเพิ่มเงื่อนไขให้สูงขึ้นสำหรับผู้ที่จะได้รับการพักการลงโทษ ในการพักการลงโทษ ให้รัฐนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อคอยสอดส่องผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษและใช้ควบคู่ไปกับมาตรการดูแลเชิงวิถี
	การลดวันต้องโทษจำคุก เสนอให้มีการเพิ่มเงื่อนไขให้สูงขึ้นสำหรับผู้ที่จะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกควบคู่ไปกับให้พิจารณาความประพฤติภายหลังจากการลดวันต้องโทษ
	การดูแลเชิงวิถี เสนอให้สิทธิร้องขอเพื่อไปอยู่บ้านตั้งวิถีภายใน 12 เดือนก่อนพ้นโทษ

ข้อเสนอแนะด้านการบริหาร

ผู้นำองค์กรต้องมีนโยบายสนับสนุนการนำมาตรการแทนการควบคุมตัวมาใช้	การสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณด้านคุมประพฤติให้มากขึ้น	การสร้างระบบบริหารข้อมูลกลางขนาดใหญ่สำหรับกระบวนการยุติธรรม
---	---	---

2.2 การประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สืบเดชารักษ์ และคณะ สำนักงานกิจการยุติธรรม
ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“ การจัดทำตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมเป็น เรื่องที่มีความสำคัญและเป็นวาระสำคัญในการขับเคลื่อน การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม โดยคณะกรรมการธิการ ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการ ยุติธรรมได้เสนอรายงานต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศ (สปท.) เรื่อง “การปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินเป็นตัวชี้วัด” โดยกำหนดให้มีการจัดทำตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม เพื่อเป็นมาตรฐานในการอำนวยความสะดวก สำนักงานกิจการยุติธรรม จึงได้มีการพัฒนาเครื่องมือ การจัดเก็บตัวชี้วัด เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นมาตรฐานในการ อำนวยความสะดวกยุติธรรม ผ่านกลไกคณะกรรมการพัฒนา การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) โดยมีการจัดตั้ง คณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ทำหน้าที่ในการกำหนดตัวชี้วัด กระบวนการยุติธรรมในภาพรวมทั้งระบบให้มีความ สอดคล้องกัน ทั้งในส่วนกระบวนการจัดเก็บข้อมูล การบริหารจัดการผ่านระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล กระบวนการยุติธรรม (DXC: Data Exchange Center) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม เปลี่ยนระบบเอกสารไปสู่ระบบ E-Office ที่มีความ เชื่อมโยงกันจากชั้นสอบสวน การพิจารณาสั่งคดี การพิจารณาคดี ”

ผลการศึกษา

สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดทำโครงการ นำร่องในการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด รวมทั้งประเมิน ความเป็นไปได้ของการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้ง 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด เพื่อประเมินประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์หาสาเหตุ และเสนอแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วน ที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ รวมทั้งแนวทางในการ นำตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ในการกำหนด เป้าหมายของแผนแม่บทการพัฒนาการบริหารงาน ยุติธรรมในระยะต่อไป โดยมุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการเข้าถึงการบริการที่สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรมของประชาชน และลดปริมาณคดี ที่ขึ้นสู่ศาล โดยนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก มาใช้ในการยุติข้อพิพาทหรือความขัดแย้งของประชาชน ซึ่งผลการดำเนินการดังกล่าว จะนำมาใช้สนับสนุน การขับเคลื่อนการปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาหลังจากที่ผ่านการรับรองโดย คณะรัฐมนตรีแล้ว

ชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (7 ชุด 21 ตัวชี้วัด)

ปรับปรุงข้อมูล ณ วันที่ 4 ม.ค. 2564 ตามมติการประชุมคณะอนุกรรมการ ตัวชี้วัดฯ ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 15 ต.ค. 2563

<div style="text-align: center;"></div> <p>Right and legal knowledge ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (1 ตัวชี้วัด)</p> <p>R1 : สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมาย และความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ โดยสะดวก (PS)</p>	<div style="text-align: center;"></div> <p>Effective crime control การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (2 ตัวชี้วัด)</p> <p>E1 : อัตราอาชญากรรม (Crime Rate) ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง (AD)</p> <p>E2 : ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง (PS)</p>	<div style="text-align: center;"></div> <p>Good governance justice กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี (1 ตัวชี้วัด)</p> <p>เคารพและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Fundamental Rights)</p> <p>G1 : จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ที่ขัดกับศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง (AD)</p> <p>กระบวนการยุติธรรมมีความเที่ยงตรง (Fairness & Accuracy)</p> <p>G2 : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม (SA+OB)</p> <p>G3 : คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือทุกทรวงกขงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (AD)</p> <p>ไม่ล่าช้าเกินควร (Without Undue Delay)</p> <p>G4 : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) ได้ (AD)</p> <p>โปร่งใส ตรวจสอบได้ (Transparency & Accountability)</p> <p>G5 : หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส และแจ้งให้ประชาชนทราบ (AD)</p> <p>G6 : หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการนำจ่ายสำนวนคดี (AD)</p> <p>G7 : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน (AD)</p> <p>มีสมรรถภาพ (Institutional Capacity)</p> <p>G8 : สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมืองบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน (SA + OB)</p> <p>G9 : มีการวิเคราะห์และบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ (AD)</p> <p>G10 : หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูล กระบวนการยุติธรรม อย่างเป็นระบบ (AD)</p> <p>ต้นทุนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Cost)</p> <p>G10 : หน่วยงานมีการจัดทำกรวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม (AD)</p>	<div style="text-align: center;"></div> <p>Reduce recidivism การกระทำผิดซ้ำลดลง (2 ตัวชี้วัด)</p> <p>RE1 : ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมามีการทำความผิดซ้ำลดลง (AD)</p> <p>RE2 : ร้อยละ/สัดส่วน ของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข (AD)</p>
<div style="text-align: center;"></div> <p>Appropriate protection of victim and the accused ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (2 ตัวชี้วัด)</p> <p>A1 : สัดส่วนการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรม และชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น(AD)</p> <p>A2 : จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มี ความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ(AD)</p>	<div style="text-align: center;"></div> <p>Do not have any miscarriages of justice ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (2 ตัวชี้วัด)</p> <p>D1 : หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยที่ไม่ได้กระทำผิด (AD)</p> <p>D2 : คดีที่มีการร้องฟื้นขึ้นมา เนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยที่ไม่ได้กระทำผิด (AD)</p>	<div style="text-align: center;"></div> <p>Ensures trust in justice ประชาชนให้ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (1 ตัวชี้วัด)</p> <p>ET1 : ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม (PS)</p>	
<p style="text-align: center;">REGRADE (7 ชุด 21 ตัวชี้วัด)</p> <p>▼</p> <p>AD : Administrative Data SA + OB : Self Assessment+ Observation PS : Public Survey US : User Survey</p>			

3 งานวิจัยเพื่อสร้างการรับรู้ ด้านกฎหมายและเคารพลักร

3.1 การวิเคราะห์เครื่องมือวัดความสำเร็จและสำรวจข้อมูลกระบวนการ ใกล้เกลี่ยระดับข้อพิพาททางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง โดย อาจารย์เอกวีร์ มีสุข สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

“ ด้วยแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563 โดยแผนแม่บทฯ ดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ 4 ประเด็นหลัก ๆ ที่สำคัญได้แก่ ค้ำครองความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด และสร้างทางเลือกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเป็นพื้นฐานสนับสนุนการดำเนินงาน

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 3 เป็นไปตามเป้าหมาย สำนักงานฯ จึงได้พัฒนาแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ เพื่อสะท้อนข้อมูลและผลการดำเนินงานต่าง ๆ ไปยังเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 3 ให้สามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนได้อย่างถูกต้อง

ในตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการใกล้เกลี่ยระดับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามแผน และพัฒนาเครื่องมือวัดความสำเร็จของกระบวนการใกล้เกลี่ยระดับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

สำนักงานกิจการยุติธรรมและคณะนักวิจัยได้จัดทำเครื่องมือ 3 ชุด รวมทั้งได้มีการจัดทำขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence) การตรวจทานเพื่อให้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ การทดสอบร่างเครื่องมือฯ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง (Try Out) และการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ”

ผลการศึกษา

1. แบบจัดเก็บฐานข้อมูลสถิติหน่วยงาน ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลพื้นฐานด้านการใกล้เคียงของหน่วยงานได้ แต่เนื่องจากมีอุปสรรคในหลายประการทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือขาดความสมบูรณ์ เช่น การไม่เข้าใจในคำสั่งของการขอข้อมูล การขาดแคลนข้อมูลและปัญหาการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงาน โดยเฉพาะข้อมูลเชิงรายละเอียด และขาดความสอดคล้องของข้อมูลในหน่วยงาน
2. แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการกระบวนการใกล้เคียงระดับข้อพิพาท มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.983 และ 0.928 ตามลำดับ ถือได้ว่าเป็นแบบสอบถามที่สามารถยอมรับได้ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติและความพึงพอใจต่อการใกล้เคียงระดับข้อพิพาทในระดับมากที่สุดและระดับมาก
3. แบบประเมินความพร้อมของศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านการใกล้เคียงระดับข้อพิพาท แต่ได้พบอุปสรรคในหลายประการ ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน เนื่องจากบางหน่วยงานมีศูนย์ใกล้เคียงจำนวนมาก ขณะที่บางหน่วยงานมีศูนย์ใกล้เคียงเพียงศูนย์เดียว ทำให้มีบางข้อคำถามในแบบสำรวจที่หน่วยงานไม่สามารถจัดเก็บได้ การจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มและกำหนดระยะเวลาที่เพียงพอจะช่วยให้แต่ละหน่วยงานสามารถจัดเก็บข้อมูลส่วนนี้ได้อย่างครบถ้วน

3.2 โครงการศึกษา เปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้ง และการเสริมสร้างความสมานฉันท์ของประเทศไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสหภาพเมียนมาร์

โดย พันตำรวจโท พงษ์ธร รัญญูสิริ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ร่วมกับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

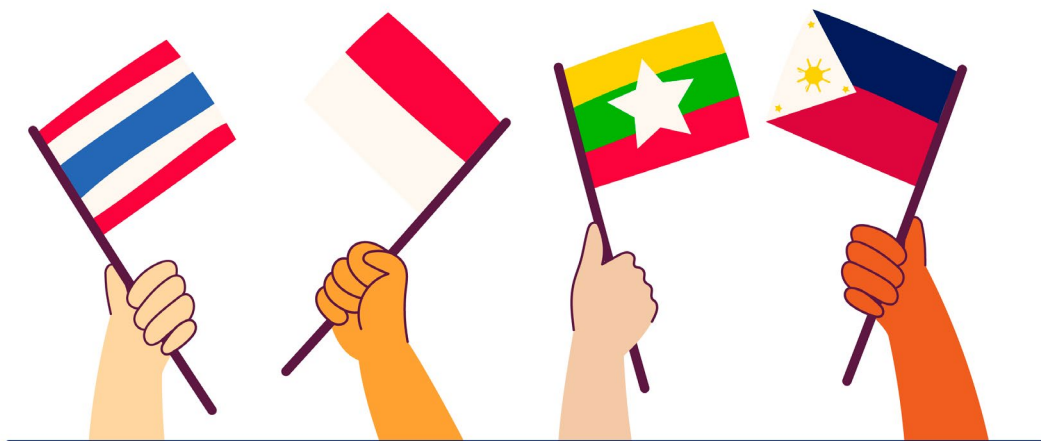
“ การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้ง และการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในขั้นตอนก่อนการ นำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักของประเทศไทย สมาชิกออาเซียน มีวัตถุประสงค์ในการ

1) ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ ความขัดแย้ง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และการ บริหารจัดการ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนก่อน นำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักของประเทศไทย สมาชิกออาเซียน จำนวน 4 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และ

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการ ความขัดแย้ง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และการ บริหารจัดการ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้ได้ซึ่ง ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ตลอดจนปัญหาและ อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ในการดำเนินการตามรูปแบบ และวิธีการที่เสนอแนะ ดังนี้

1. รูปแบบและวิธีการจัดการความขัดแย้งและการเสริม สร้างความสมานฉันท์ในขั้นตอนก่อนนำคดีเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ตามรูปแบบ และวิธีการจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้างความ สมานฉันท์ในขั้นตอนก่อนนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กระแสหลัก
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการ ดำเนินการตามรูปแบบและวิธีการจัดการความขัดแย้ง และการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในขั้นตอนก่อน นำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก
4. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการดำเนินการตาม รูปแบบและวิธีการจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้าง ความสมานฉันท์ในขั้นตอนก่อนนำคดีเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมกระแสหลัก

”

ผลการศึกษา

การนำรูปแบบการจัดการความขัดแย้งจากอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเมียนมาร์ มาปรับใช้ในบริบทของสังคมไทย จากการศึกษาแบบการนำกระบวนการสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งหรือข้อพิพาทในชุมชนก่อนที่จะมีการนำคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักในประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเมียนมาร์ พบว่ามีการดำเนินการในหลายรูปแบบ โดยสามารถสรุปรูปแบบที่น่าสนใจจากทั้งสามประเทศที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ดังนี้

1. การจัดการความขัดแย้งด้วยตัวรวจชุมชน
2. การจัดการความขัดแย้งด้วยยุติชุมชนภาคบังคับ
3. ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชนในกระบวนการจัดการความขัดแย้งทางเลือกในชุมชน
4. การกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการสนับสนุนของแต่ละด้านให้มีความละเอียดชัดเจน
5. กระทบยุติธรรมในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ควรมีการสร้างคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)
6. การฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยเป็นประจำและต่อเนื่อง
7. ควรมีการส่งเสริมให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมบทบาทของตำรวจชุมชนให้มากขึ้น ในด้านการจัดการความขัดแย้งในชุมชน

3.3 โครงการติดตามผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญาณ์ นักพ่อน สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

“ การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความสำคัญและวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดกรอบการประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 12 เป้าหมายย่อย 24 ตัวชี้วัด เพื่อเสริมสร้างสังคมสงบสุขยุติธรรม ไม่แบ่งแยก (Peace, Justice and Strong Institutions) ตามนโยบายของรัฐบาลที่ว่า “เราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Leaving No One Behind)

สำนักงานกิจการยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องดังกล่าว จึงได้ดำเนินศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในการขับเคลื่อนตัวชี้วัด รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 16 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม โดยให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ รวมไปถึงข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเพื่อจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา/ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน อันจะนำมาซึ่งสังคมที่สงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และมีสถาบันที่แข็งแกร่ง ตามเจตนารมณ์ขององค์การสหประชาชาติและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ”

ผลการศึกษา

การติดตามผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 ในประเด็น “สังคมสงบสุข ยุติธรรม” ไม่แบ่งแยก ประกอบด้วย

1. คำนิยามในประเด็น “สังคมสงบสุข (Peace) ยุติธรรม (Justice) ไม่แบ่งแยก (Strong institutions)” ตามเป้าหมายที่ 16 ในบริบทที่สอดคล้องกับประเทศไทย
2. ตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 16 ในประเด็น “สังคมสงบสุข (Peace) ยุติธรรม (Justice) ไม่แบ่งแยก (Strong institutions)” รวมถึงแหล่งข้อมูลวิธีการจัดเก็บข้อมูล และผลข้อมูลที่จัดเก็บตามตัวชี้วัดในระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลัง
3. แผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนหรือจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 16 ในประเด็นสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก เพื่อการบรรลุผลสำเร็จตามตัวชี้วัดที่กำหนด

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 16

(12 เป้าหมายย่อย 24 ตัวชี้วัด)

● สังคมสงบสุข
● ยุติธรรม
● ไม่แบ่งแยก

ด้านสังคมสงบสุข (Peace)

“สร้างสังคมปลอดอาชญากรรมและความรุนแรง ปราศจากความทุจริต”

ประกอบด้วย 4 เป้าหมายย่อย 11 ตัวชี้วัด

เป้าหมายย่อยที่ 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบ (กระทรวงยุติธรรม)

ตัวชี้วัดที่ 16.1.1	● จำนวนเหยื่ออาชญากรรม : ประชากร 100,000 คน จำนวนตามเพศและอายุ
ตัวชี้วัดที่ 16.1.2	● การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง : ประชากร 100,000 คน จำนวนตามเพศ อายุ และสาเหตุ
ตัวชี้วัดที่ 16.1.3	● สัดส่วนประชากรที่ได้รับความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจหรือเพศ ในช่วง 12 เดือน ที่ผ่านมา
ตัวชี้วัดที่ 16.1.4	● สัดส่วนประชากรที่รู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินบริเวณพื้นที่ที่อาศัยเพียงลำพัง

เป้าหมายย่อยที่ 16.2 ยุติการข่มเหงและความรุนแรงต่อเด็ก (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

ตัวชี้วัดที่ 16.2.1	● สัดส่วนเด็กอายุ 1-17 ปี ที่เคยถูกทำร้ายทางร่างกาย หรือข่มเหงทางจิตใจ โดยผู้ดูแลในเดือนที่ผ่านมา
ตัวชี้วัดที่ 16.2.2	● จำนวนเหยื่อค้ามนุษย์ : ประชากร 100,000 คน จำนวนตามเพศ อายุ และรูปแบบการแสวงหาประโยชน์
ตัวชี้วัดที่ 16.2.3	● สัดส่วนผู้หญิงและชายวัยรุ่นอายุ 18-29 ปี ที่เคยถูกรักษาความรุนแรงทางเพศก่อนอายุ 18 ปี

เป้าหมายย่อยที่ 16.4 ลดอาวุธและเงินผิดกฎหมาย (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

ตัวชี้วัดที่ 16.4.1	● มูลค่ารวมทั้งหมดของกระสุนและเชือกของเงินที่ผิดกฎหมาย
ตัวชี้วัดที่ 16.4.2	● สัดส่วนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่มีการบันทึกและติดตามตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานและเครื่องมือทางกฎหมายระหว่างประเทศ

เป้าหมายย่อยที่ 16.5 ลดการทุจริตและสินบน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ)

ตัวชี้วัดที่ 16.5.1	● สัดส่วนบุคคลที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ อย่างน้อย 1 ครั้ง ที่มีการได้รับสินบน โดย เจ้าหน้าที่ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา
ตัวชี้วัดที่ 16.5.2	● สัดส่วนองค์กรธุรกิจที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ อย่างน้อย 1 ครั้ง ที่มีการได้รับสินบน โดย เจ้าหน้าที่ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ด้านยุติธรรม (Justice)

“เข้าถึงความยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ ขจัดการเลือกปฏิบัติ”

ประกอบด้วย 4 เป้าหมายย่อย 7 ตัวชี้วัด

เป้าหมายย่อยที่ 16.3 ส่งเสริมหลักนิติธรรมและการเข้าถึงความยุติธรรม (กระทรวงยุติธรรม)

ตัวชี้วัดที่ 16.3.1	● สัดส่วนเหยื่อความรุนแรงใน 12 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งได้แจ้งการกระทำอันรุนแรงต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการยุติข้อขัดแย้ง
ตัวชี้วัดที่ 16.3.2	● สัดส่วนจำนวนผู้ร้องเรียนที่ศาลยังไม่ตีพิกษาต่อจำนวนนักโทษทั้งหมด
ตัวชี้วัดที่ 16.3.3	● สัดส่วนประชากรที่มีปัญหาความขัดแย้งในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทั้งหมดเป็นทางการและไม่เป็นทางการจำนวนตามประเภทของกลไก

เป้าหมายย่อยที่ 16.9 กำหนดสถานะทางกฎหมายสำหรับทุกคน (กระทรวงมหาดไทย)

ตัวชี้วัดที่ 16.9.1	● สัดส่วนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีการจดทะเบียนเกิดกับหน่วยงานของรัฐ จำนวนตามอายุ
---------------------	---

เป้าหมายย่อยที่ 16.10 รับรองการเข้าถึงข้อมูลและปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี)

ตัวชี้วัดที่ 16.10.1	● จำนวนคดีที่พิสูจน์แล้วว่ามีความจริงเกี่ยวกับอาชญากรรม การลักพาตัว การอุ้มหาย การควบคุมตัว โดยพลการ การทรมาน ที่กระทำต่อผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อ สภพาทหารการข่าว และผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา
ตัวชี้วัดที่ 16.10.2	● จำนวนประเทศที่เข้าและดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายและ/หรือนโยบายที่รับประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

เป้าหมายย่อยที่ 16.8 บังคับใช้นโยบาย/กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ (กระทรวงยุติธรรม)

ตัวชี้วัดที่ 16.8.1	● สัดส่วนประชากรที่รายงานว่ารู้สึกถูกเลือกปฏิบัติ/ถูกข่มขู่/คุกคาม ใน 12 เดือนที่ผ่านมาตามข้อบัญญัติพื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติในการแบ่งแยกเชื้อชาติภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
---------------------	---

ด้านไม่แบ่งแยก (Strong Institutions)

“ยกระดับการให้บริการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม”

ประกอบด้วย 4 เป้าหมายย่อย 6 ตัวชี้วัด

เป้าหมายย่อยที่ 16.6 การพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ)

ตัวชี้วัดที่ 16.6.1	● การใช้ใช้จ่ายภาครัฐขั้นพื้นฐานคิดเป็นสัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติแล้ว จำนวนเป็นภาค
ตัวชี้วัดที่ 16.6.2	● สัดส่วนประชากรที่พึงพอใจกับการบริการสาธารณะครั้งสุดท้ายที่ตนได้ใช้บริการ

เป้าหมายย่อยที่ 16.7 สร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ)

ตัวชี้วัดที่ 16.7.1	● สัดส่วนตำแหน่ง (จำนวนตามเพศ อายุ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และกลุ่มประชากร) ในสถาบันของรัฐ (สภานิติบัญญัติระดับประเทศ และท้องถิ่น บริหารสาธารณะ และคณะตุลาการ) เปรียบเทียบกับการกระจายตัวในระดับชาติ
ตัวชี้วัดที่ 16.7.2	● สัดส่วนของประชากรที่ถือการตัดสินใจว่าครอบคลุม และเป็นคำตอบ จำนวนตามเพศ อายุ ความพิการ และกลุ่มประชากร

เป้าหมายย่อยที่ 16.8 ขยายการมีส่วนร่วมในสถาบันของธรรมาภิบาลระดับโลก (กระทรวงการต่างประเทศ)

ตัวชี้วัดที่ 16.8.1	● สัดส่วนสมาชิกและสิทธิในการออกเสียงของประเทศกำลังพัฒนา ในองค์กรระหว่างประเทศ
---------------------	---

เป้าหมายย่อยที่ 16.A เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการศงแห่งชาติ)

ตัวชี้วัดที่ 16.A.1	● การมีองค์กรอิสระด้านสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับหลักสนธิสัญญาปารีส (Paris Principles)
---------------------	---

หมายเหตุ ● ข้อมูลครบถ้วนตัวชี้วัด (7) ● ข้อมูลเทียบเคียงตัวชี้วัด (17)

ที่มา : หน่วยงานรับผิดชอบหลักภายใต้เป้าหมายย่อย ตามมติการประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน (ทพย.) ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2563

3.4 โครงการพัฒนากระบวนการมาตรฐาน ในการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน

โดย ดร. รัญพร สุภทรธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“ การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านอาชญากรรมได้อย่างหลากหลาย ทั้งการนำไปประกอบการวางนโยบายป้องกันอาชญากรรมและจัดทำตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นกับคนในสังคมด้วย นอกจากนี้การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนยังถูกนำไปใช้ในการจัดทำรายงานในระดับสากลด้วย ได้แก่ รายงานของสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) และตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพราะการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนที่มีมาตรฐานสากล สามารถสร้างความน่าเชื่อถือช่วยในการกำหนดนโยบายของประเทศ และรายงานผลทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ในช่วงปี 2548 ถึง 2561....) สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ดำเนินการประยุกต์แบบสอบถาม National Crime Victimization Survey Questionnaire ของสหรัฐอเมริกามาใช้ในการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน และมีการพัฒนาตัวแบบสอบถามอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมอาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเชื่อมโยงระหว่างการสำรวจข้อมูลอาชญากรรมภาคประชาชนกับตัวชี้วัดอื่น ๆ เช่น ตัวชี้วัดตามกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และตัวชี้วัดแผนแม่บทงานบริหารยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ตัวชี้วัดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และตัวชี้วัดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDG) รวมถึงยังมีความเชื่อมโยงกับแบบรายงานการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรม และความเชื่อมโยงกับการจำแนกประเภทอาชญากรรมตาม International Classification of Crime for Statistical Purpose (ICCS) ”

ผลการศึกษา

1. การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนที่ผ่านมาโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ในช่วงปี 2548 ถึง 2561 ประเทศไทยได้ประยุกต์แบบสอบถาม National Crime Victimization Survey Questionnaire ของสหรัฐอเมริกามาใช้ในการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน และมีการพัฒนาตัวแบบสอบถามอย่างต่อเนื่องเพื่อครอบคลุมอาชญากรรมรูปแบบใหม่ตามลักษณะอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป
2. ความเชื่อมโยงระหว่างการสำรวจข้อมูลอาชญากรรมภาคประชาชนกับตัวชี้วัดอื่น ประกอบด้วย
 1. ความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดตามกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัดเป้าหมายที่สำคัญ
 2. ความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐาน
 3. ความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดตามแผนแม่บทงานบริหารยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3
 4. ความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
 5. ความเชื่อมโยงกับการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลของแบบรายงานการสำรวจข้อสถิติอาชญากรรม
 6. ความเชื่อมโยงกับการจำแนกประเภทอาชญากรรมตาม International Classification of Crime for Statistical Purpose (ICCS)
 7. ความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDG)

ข้อเสนอแนะ

ผลการสำรวจที่ผ่านมายังพบปัญหาว่า ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจยังขาดความน่าเชื่อถือทางสถิติ ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์หรือวัดผลได้ ประกอบกับการเก็บข้อมูลยังไม่ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ในการตอบตัวชี้วัดทั้งในระดับประเทศและระดับสากลอย่างแท้จริง

โครงการพัฒนากระบวนการมาตรฐาน ในการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey)

สถิติอาชญากรรม
ภาคประชาชน

ประโยชน์

- ✓ การกำหนดนโยบาย
- ✓ การจัดทำตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม
- ✓ การพัฒนาองค์ความรู้อาชญากรรมรูปแบบใหม่
- ✓ รายงานในระดับสากล

ในปี 2548 - 2561

สำนักงาน
กิจการยุติธรรม

National Crime Victimization Survey

การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน

ความเชื่อมโยงระหว่างการสำรวจข้อมูลอาชญากรรมภาคประชาชนกับตัวชี้วัดอื่น

ตัวชี้วัดตามกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
(REGRADE)

ตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จ.12

ตัวชี้วัดตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ จ.3

การสำรวจและจัดเก็บข้อมูลสถิติอาชญากรรม

การจำแนกประเภทอาชญากรรม

International Classification of Crime for Statistical Purpose
(ICCS)

ความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 16 ความยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม
Ministry Of Justice

บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

ประธานคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการพิจารณาและประเมินผลงานวิจัยของกระทรวงยุติธรรม
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

กระทรวงยุติธรรมได้รับเกียรติจากท่าน ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ประธานคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้สัมภาษณ์ในประเด็นความสำคัญของการศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม ตามแนวทางการขับเคลื่อนงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาระบบการบริหารงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมภายใต้กลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) สู่การตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal) ข้อที่ 16 ความยุติธรรม ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพที่รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ (Peace and Justice strong institution) เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมที่สงบสุขและเป็นธรรม

1 ความสำคัญของการศึกษาวิจัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถ ในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมที่สงบสุขและเป็นธรรม

“ เมื่อพูดถึงประเด็นในเรื่องของการวิจัย ทุกคนย่อมเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลการวิจัยที่มีความเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านสังคมจะเห็นการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่างานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถเห็นผลชัดเจนและแน่นอน เนื่องจากการนำงานวิจัยทางสังคมไปใช้ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลง เพราะมนุษย์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยากที่สุด

ดังนั้นกระบวนการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่สามารถสอดคล้องกับแนวทางการนำไปปฏิบัติของหน่วยงาน จึงเป็นประเด็นใหญ่ในการวิจัย เพราะถ้างานวิจัยไม่สามารถนำมาใช้ได้ จะเกิดปัญหาที่เรียกว่า “งานวิจัยขึ้นหิ้ง”

แนวความคิดหลักของผม ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เป็นอย่างมาก จึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ให้ทุน นักวิจัย และบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ทั้งการร่วมกำหนดโจทย์ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การให้ข้อมูลและการผลักดันในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะชุดโครงการวิจัยแก้ไขเปลี่ยนแปลงปัญหาการกระทำผิดซ้ำในปีแรกที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และกำลังอยู่ระหว่างการกำหนดแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยในตลอดระยะเวลารอบปีที่ผ่านมา สิ่งที่เกิดขึ้นคือข้อจำกัดของการบริหารจัดการทรัพยากรให้สอดคล้องกับนโยบายแนวปฏิบัติ รวมถึงสถานการณ์ปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้น

ทั้งในเรื่องของการจัดการ Capacity ภายในสถานที่ควบคุม รวมถึงในเรื่องของการตีตราผ่านทะเบียนประวัติอาชญากรต่อกลุ่มผู้พ้นโทษ เป็นต้น

ในรอบ 3-4 ปีที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรมได้มีการดำเนินการศึกษาวิจัย ในการที่จะพยายามส่งเสริมการบูรณาการนโยบายด้านวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เช่น โปรแกรมบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมเสี่ยง สร้างโอกาสในชีวิตทางสังคม โดยกระบวนการวิจัยอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญในภาพรวม คือ กระบวนการยุติธรรมต้องไม่ดูตาย ไม่เปลี่ยนอะไรจนกระทั่งมีปัญหาสังคมจะสงบสุขได้ กระบวนการยุติธรรมต้องมีความเสมอภาคและความยุติธรรม รวมทั้งจะต้องดำรงอย่างถาวรไม่เพียงแต่เพื่อแก้ไขปัญหาเท่านั้น

สำหรับประเด็นหลักในการดำเนินการศึกษาวิจัยในปีนี้ของกระทรวงยุติธรรม คือ การหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ทั้งกระบวนการก่อนพิจารณาคดี ในระหว่างการพิจารณาคดี และหลังการพิจารณาคดี รวมถึงการใช้มาตรการพิเศษในการปฏิบัติหันเหผู้กระทำผิดในเด็กและเยาวชน ทั้งนี้กระบวนการยุติธรรมจำเป็นต้องมีการปฏิรูปอยู่ตลอดเวลา โดยงานวิจัยมองถึงแนวทางการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งทางอาญา แพ่ง และปกครอง เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมที่สงบสุข และเป็นธรรม

2 การพัฒนาระบบการบริหารงานวิจัย ในกระบวนการยุติธรรมภายใต้กลไก คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

สู่การตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Sustainable Development Goal)

ข้อที่ 16 ความยุติธรรม ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ
รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกกระดับ (Peace and Justice strong institution)

“ ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal) ที่ 16 ที่เน้นความสำคัญในเรื่องของสังคมที่มีสันติภาพ และเน้นในเรื่องของแนวคิดไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง รวมถึงแนวคิดการสร้างสถาบันทางกระบวนการยุติธรรมที่มีความเข้มแข็ง (Peace, Justice and Strong Institution) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความเข้มแข็ง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมา มีการแสดงออกในเชิงสังคมไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยจะเกิดสันติภาพไม่ได้ ถ้าสังคมไม่ได้รับความยุติธรรม

งานวิจัยในปีแรกที่ออกมาในเรื่องของการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ข้อค้นพบที่สำคัญเลยคือความเหลื่อมล้ำ หลายหน่วยงานได้ตระหนักถึงโดยในการทำวิจัยในประเด็นต่าง ๆ เพื่อแสวงหาวิธีการเพื่อตัดช่องโอกาสในการกลับมากระทำผิดของผู้พ้นโทษ การจำแนก โปรแกรมต้องมีความชัดเจน ในส่วนของต้นทาง สิ่งที่จะช่วยคือป้องกันการกระทำผิดก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่กระบวนการสอบสวน การทำสำนวน การพิจารณาคดี จนกระทั่งมาถึงส่วนปลายทาง คือกระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งดูแลโดยหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ เป็นเรื่องใหญ่

เมื่อพิจารณาสถิติการกระทำผิดซ้ำที่มีอัตราที่สูงขึ้น ประเด็นสำคัญคือ เราจะให้โอกาสผู้พ้นโทษในการกลับคืนสู่สังคมอย่างไร เพื่อไม่ให้ต้องหวนกลับสู่วงจรของการกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งนโยบายในกระบวนการวิจัยที่ทางคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของสังคมต่อผู้กระทำความผิด

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมา จึงเป็นสิ่งที่ทำให้นำมาถกคิดได้ว่า เป้าหมายของการวิจัย ควรมุ่งไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่วิธีปฏิบัติเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 ความยุติธรรม ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ ”

รายงานวิจัย

บทสรุปการศึกษาวิจัย ประจำปี 2563

RESEARCH SUMMARY REPORT 2020

หมวด 1 : “สร้างสังคมมีความสงบสุข”

1. การพัฒนาระบบป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนโดยการตรวจสารเสพติดในเส้นผม
2. การพัฒนานวัตกรรมการตรวจวิเคราะห์กัญชาในเส้นผมเพื่อเฝ้าระวังการเสพติดของเด็กและเยาวชน
3. การสังเคราะห์ผลงานวิชาการและวิจัยเกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนนโยบายพืชเสพติด
4. การสำรวจการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพืชกระท่อม
5. การสร้างตัวแบบระบบติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ
6. การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อสร้างการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษ
7. การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระยะที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพ
8. การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
9. การตรวจหาเมมป็นในโพรงจมูกด้วยเทคนิค ICP-MS
10. การสำรวจความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

หมวด 2 : “สร้างสังคมที่เป็นธรรม”

11. การขายทอดตลาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
12. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขายทอดตลาด และข้อเสนอในการพัฒนาปรับปรุง
13. การพัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-custodial measures)
14. การประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม
15. ทางอาญา
16. การวิเคราะห์เครื่องมือวัดความสำเร็จและสำรวจข้อมูลกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง
17. โครงการศึกษา เปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้างความสมานฉันท์ของประเทศไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสหภาพเมียนมาร์
18. โครงการติดตามผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 โครงการพัฒนากระบวนการมาตรฐานในการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

พันตำรวจโทพงษ์ธร ธัญญศิริ
นางสาวสุพรรณณี ประเสริฐทองกร
นายชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

คณะผู้จัดทำ

นางชัตติยา รัตนดิลก
นางสาวจิตติยา พฤกษามะธานันท์
นางสาวสิภาณี นาคมี
นายเสนีย์ เพ็ชรนิล
นายฐานทัพ เพชรนิล
นายรัชภูมิ พลเพชร

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นักวิชาการยุติธรรม
นักวิชาการยุติธรรม
เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานด้านกระบวนการยุติธรรม

ติดตามบทสรุปผลการศึกษาวิจัย 2563

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

แผ่นพับประชาสัมพันธ์

สารคดีสั้น Documentaru

สารคดีสั้น “สังคมสงบสุข”

สารคดีสั้น “สังคมเป็นธรรม”

f | สำนักงานกิจการยุติธรรม

LINE | @WEAREOJA

YouTube | Justice channel

Instagram | law_infographic

Twitter | @WEAREOJA

สำนักงานกิจการยุติธรรม

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 9 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

www.oja.go.th / www.facebook.com/weareoja

โทรศัพท์ 0 2141 3694 โทรสาร 0 2143 8935